

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

11-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 11 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Muxammadiev Akmal Ganievich</i> TOSH DAVRIDA KVARIS XOMASHYOSIDAN FOYDALANISH MASALASINI O'RGANISH	10-15
<i>Xujaniyazov Uktam Yeshbayevich</i> MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTONDA MADANIYAT SOHALARI RIVOJLANISHINING ASOSIY TENDENSIYALARI (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA)	16-21
<i>Mo'minov Xusanboy Madaminjonovich, Xamidova Ominaxon</i> ANTI-K TEATR	22-25
<i>Ravshanov O'ktamali Rustam o'g'li</i> SOPOL IDISHLARDAGI EPIGRAFIKA	26-29
<i>Elboyeva Shaxnoza</i> O'ZBEK OLIMLARI VA MUTAXASSISLARINING GLOBAL FAN VA TEXNOLOGIYA RIVOJIGA TA'SIRI: TARIXDAN HOZIRGI	30-33
<i>Esanova Nilufar</i> O'ZBEKISTONNING SANOAT SOHASIDA KADRLAR TAYYORLASH SIYOSATI: ILMIY ASOSLAR VA DOLZARB MASALALAR	34-38
<i>Asadova Ra'no Baymanovna, Ashurova Qunduz Abduxoliq qizi</i> QASHQADARYO VILOYATIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING RIVOJI (1990–2025): MANBALAR, MUAMMOLAR VA TENDENSIYALAR	39-42
<i>Umarqulova Gulchiroy Fayzulla qizi</i> JIZZAX CHO'LLARINING O'ZLASHTIRILISHI VA MIRZACHO'L VA DO'STLIK TUMANLARINING TASHKIL TOPIHI TARIXIDAN	43-47
<i>Shirinova Nargiza Faxritdinbek qizi</i> XIX ASR IKKINCHI YARMI – XX ASR BOSHLARIDA TURKISTONDA DORISHUNOSLIK AN'ANALARI TARIXIDAN	48-53

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Akbarov Husan O'zbekxonovich</i> BOG'DORCHILIK XO'JALIKLARINING ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA BAHOLASH	54-59
<i>Asqarova Nargiza Ilhomxo'jayevna</i> KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBASI	60-67
<i>Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li</i> MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINI RAQAMLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI VA MUAMMOLARI	68-72

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Abilov O'rol Murodovich</i> OPTIMIZM-PESSIMIZMNING IJTIMOY VA GNOSEOLOGIK ASOSLARI	73-81
<i>Ismoilov Maxamadixon Isroilovich</i> AXLOQ VA FOYDA O'RTASIDAGI DIALEKTIKA: IQTISODIY RATSIONALIZMGA AKSIOLOGIK YONDASHUV	82-90
<i>Yuldashev Rustam Daniyrovich</i> YOSHLAR TARBIYASIDA DINIY-MA'RIFIY TUSHUNCHANING O'RNI VA AHAMIYATI	91-98
<i>Sagdullayeva Dilbar Shuxratovna</i> JAMOATCHILIK NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISHNING FALSAFIY JIHATLARI	99-105
<i>Narziyev Zubaydillo Ibodilloevich</i> AZIZIDDIN NASAFIYNING TASAVVUF ILMIGA OID QARASHLARINING METODOLOGIK TAHLILI	106-112
<i>Mamajonov Sanjarbek Hamrajonovich</i> SOTSIAL INJENERIYANING RIVOJLANISH TARIXI VA METODOLOGIYASI	113-118
<i>Rajabov Ilxom Mustafoevich</i> ZAMONAVIY TA'LIM PARADIGMALARI (RAQAMLI TA'LIM, KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV, UZLUKSIZ TA'LIM): IJTIMOY-FALSAFIY TAHLIL	119-123
<i>Toirov Ilxom</i> MADANIYAT VA KUNDALIK HAYOT DIALEKTIKASI	124-127
<i>Mamatnazarov Lazizbek To'raquliyevich</i> ZO'RAVONLIK IJTIMOY-XATARLI XULQ-ATVOR SIFATIDA: MAZMUNI VA MOHIYATI, OQIBATLARI	128-131
<i>Toxirov Abdumalik Ashurali o'g'li</i> MODERNIZATSIYA SHAROITIDA YOSHLAR AXLOQIY QADRIYATLARINING TRANSFORMATSION DINAMIKASI	132-136
<i>Нурмухамедова Севара Бадриддиновна</i> ВЛИЯНИЕ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ НА ФОРМИРОВАНИЕ ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ МОЛОДЕЖИ	137-141
<i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i> YOSHLAR SALOMATLIGI VA IJTIMOY SHAKLLANISH: STRESS, DEPRESSIYA, RUHIY SALOMATLIK, JAMOATCHILIK VOSITASI SABOQLARI ...	142-145
<i>Xolmirzayeva Jumagul Xamdamovna</i> YOSHLAR MEHNAT MADANIYATI VA UNING JAMIYAT RIVOJIGA TA'SIRI	146-150
<i>Abdusalimov Abror Vali ug'li</i> MIRZO G'OLIB VA MUHAMMAD IQBOL IJODIDAGI FALSAFIY, MA'NAVIY VA BADIY MUSHTARAKLIK	151-158
<i>Maxmudov Izzatillo Ne'matilloevich</i> IJTIMOIY ADOLAT: NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI VA ZAMONAVIY TALQINI	159-163
<i>Aripov Alisher Sayfiddinovich</i> KORRUPSIYA TUSHUNCHASINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARI	164-167
<i>Xudoyqulov Shukrullo Sohibovich</i> O'ZBEKISTONDA YANGI TARAQQIYOT BOSQICHIDA YANGI MA'NAVIY MAKONNI YARATISH TAMOIILLARI	168-172

<i>Ibrogimova Gulbaxor Eshmamatovna</i> MA'NAVIY-AXLOQIY TANLOV TUSHUNCHASI VA UNING FALSAFIY MOHIYATI	173-176
---	---------

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Abduraxmonova Ra'no Kosimovna</i> NEMIS TILIDAGI DINIY MATNLARNING O'ZBEK TILIGA	177-182
<i>Abdusalimov Abdulaziz Abdumutal o'g'li</i> INGLIZ TILI MODAL FE'LLARINING TIPOLOGIK TALQINI	183-188
<i>Abduraximova Okila Gayratovna</i> ZAMONAVIY NEMIS TILIDA NEOLOGIZMLAR TIPOLOGIYASI VA TASNIFI	189-194
<i>Ubaydullayeva Umida Abdushukur qizi</i> TERMIN, TERMINOLOGIYA VA ULARNING YONDOSH TUSHUNCHALARGA MUNOSABATI	195-198
<i>Sayitqulova Zilola Xusniddin qizi</i> BADIY ASARLARDA PERSONAJLARARO MUNOSABATLARNING LINGVOMADANIY VA PRAGMATIK TAHLILI (O'ZBEK VA INGLIZ ADABIYOTI MISOLIDA).....	199-203
<i>Khodjayeva Khurshida Sharafitdinovna</i> LANGUAGE CHANGE AND THE EMERGENCE OF NEW LEXICAL UNITS IN THE DIGITAL ERA	204-209

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Реймбаев Абдулла Курбанбаевич</i> РАССУЖДЕНИЯ ОБ УГОЛОВНО-ПРАВОВОМ ПОНЯТИИ УЧАСТИЯ В ПРЕСТУПЛЕНИИ	210-215
<i>Sayfiddinov Aqliddin Anvarjon o'g'li</i> HUDUDLARNI IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY KENGASHLAR FAOLIYATINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH: RETROSPEKTIV TAHLIL	216-222
<i>Samandarova Feruza Baxromjon qizi</i> YASHIL DAVLAT XARIDLARI	223-229
<i>Rasulov Siroj Sodiq o'g'li</i> DAVLAT BOSHQARUVIDA ODILLIK PRINSIPI TALQINI	230-233
<i>Aslanov Sharafiddin Xayrullayevich</i> IQTISODIY JINOYATLARNING MAZMUN-MOHIYATI VA ULARNING OLDINI OLISH MEXANIZMLARI	234-238

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Akbarova Gulhayo Oybekovna</i> TA'LIM 5.0 KONSEPTSIYASI ASOSIDA "QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI" FANINI O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	239-246
<i>Sulaymanova Dildora Nazarovna</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KREATIV TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHDA SHAXSGA YO'NALTIRILGAN TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING ROLI	247-251

<i>Aytmuratov Ajiniyaz Jumabay Uli</i> TALABALARNING MODELLASHTIRISHGA OID KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	252-255
<i>Najmetdinov Ma'ruf G'ayratovich</i> O'QUVCHILARNING SOG'LOM TURMUSH TARZINI SHAKLLANTIRISHDA MULTIPLATFORMADAN FOYDALANISH METODIKASI MODEL I	256-265
<i>Javliyeva Shahnoza Bahodirovna</i> TA'LIM SIFATINI TA'MINLASHGA YO'NALTIRILGAN O'QUV-TARBIYAVIY JARAYONNI TASHKIL ETISH VA DIDAKTIK MATERIALLAR YARATISH TEXNOLOGIYASI	266-269

Received: 10 October 2025
Accepted: 25 October 2025
Published: 2 November 2025

Article / Original Paper

PRINCIPLES OF CREATING A NEW SPIRITUAL SPACE IN UZBEKISTAN AT A NEW STAGE OF DEVELOPMENT

Khudoykulov Shukrullo Sohibovich

Master's student of the Bukhara State Pedagogical Institute

Abstract. At a new stage of development in Uzbekistan, the creation of a new spiritual space is gaining importance in order to ensure the spiritual development of society. This article examines the development of a spiritual space in our country and the basic principles of its creation. The need to create a new spiritual space in Uzbekistan, its impact on each layer of society, as well as practical recommendations for further development of this process are presented.

Keywords: Development in Uzbekistan, spiritual space, spirituality, society, spiritual development, culture, education, new principles.

O'ZBEKISTONDA YANGI TARAQQIYOT BOSQICHIDA YANGI MA'NAVIY MAKONNI YARATISH TAMOYILLARI

Xudoyqulov Shukrullo Sohibovich

Buxoro davlat pedagogika instituti magistranti

E-mail: Shukrxudoyqulov09@gmail.com

Annotatsiya. O'zbekistonda yangi taraqqiyot bosqichida, jamiyatning ma'naviy rivojlanishini ta'minlash uchun yangi ma'naviy makon yaratish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu maqolada mamlakatimizda ma'naviy makonning rivojlanishi va uni yaratishning asosiy tamoyillari ko'rib chiqiladi. O'zbekistonda yangi ma'naviy makon yaratishning zaruriyati, uning jamiyatning har bir qatlamiga ta'siri, shuningdek, bu jarayonni yanada rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar taqdim etiladi.

Kalit so'zlar: O'zbekistonda taraqqiyot, ma'naviy makon, ma'naviyat, jamiyat, ma'naviy rivojlanish, madaniyat, tarbiya, yangi tamoyillar.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I11Y2025N30>

Kirish. Yangi O'zbekiston taraqqiyotining asosiy yo'nalishlaridan biri, bu jamiyatda ma'naviy makon yaratish va uni rivojlantirishdir. Ma'naviy makon, jamiyatning ruhiy, axloqiy, estetik va madaniy qadriyatlarini o'z ichiga olgan muhitdir. O'zbekiston mustaqillikka erishgach, jamiyatda yangi qadriyatlar, yuksak axloqiy me'yorlar va madaniy targ'ibotni yaratishga bo'lgan ehtiyoj yuzaga keldi. Bunda, xalqimizning an'anaviy ma'naviy qadriyatlari va zamonaviy tamoyillarni uyg'unlashtirish zarurati mavjud.

Adabiyotlar tahlili. O'zbekistonda ma'naviy makon yaratish masalasi, so'nggi yillarda bir nechta ilmiy va amaliy tadqiqotlarda yoritilgan. Ma'naviyatni rivojlantirish masalasi, ma'naviy qadriyatlarning zamonaviy jamiyatga integratsiyasi va ularning turli sohalarda, xususan, ta'lim, madaniyat, ijtimoiy munosabatlarda ifodalanishi ko'p jihatdan tadqiq etilgan. Shu bilan birga, boshqa mamlakatlarda ham ma'naviy makonning ahamiyati, uning jamiyatning

barqaror rivojlanishiga ta'siri, madaniyatni rivojlantirish va axloqiy me'yorlarni shakllantirishdagi o'rni bo'yicha qator ilmiy ishlar mavjud.

Globalashuv yaratayotgan imkoniyatlardan hozirgi kunda ma'naviy bo'shliqni to'ldirishga harakat qilayotgan siyosiy va mafkuraviy markazlar foydalanmoqdalar. Buning oqibatida insoniyat tomonidan katta ma'naviy yo'qotishlar, millatning asriy qadriyatlari, milliy tafakkuri va turmush tarzi izdan chiqayotganini, axloq-odob, oila va jamiyat hayoti, ongli yashash tarziga xavf solayotganini alohida qayd etish lozim. Mazkur xatarlar ma'naviyatga qaratilgan tahdidlar bo'lib, Birinchi Prezidenti Islom Karimov mazkur xavflar haqida fikr yuritib, ularni quyidagicha ta'riflaydi: "Ma'naviy tahdid deganda, avvalo tili, dini, e'tiqodidan qat'i nazar, har qaysi odamning tom ma'nodagi erkin inson bo'lib yashashiga qarshi qaratilgan, uning aynan ruhiy dunyosini izdan chiqarish maqsadini ko'zda tutadigan mafkuraviy, g'oyaviy va informatsion xurujlarini nazarda tutish lozim, deb o'ylayman". [1]

Ma'naviy tahdid inson erkinligiga, uni g'oyaviy qaram qilish, ruhiy dunyosini izdan chiqarishga qaratilgan bo'lib, u jozibali shiorlar va g'oyalar ostida yashirinadi, diniy va milliy rishtalarga bolta uradi, yoshlarning qalbini va ongini egallashga, ularning dunyoqarashiga zararli fikrlarni tiqishtiradi, oxir-oqibatda mamlakat xavfsizligiga va milliy manfaatlarga tahdid solib, jamiyatni inqiroz ko'chasiga olib keladi. Demak, mazkur xatarlar mamlakati, millati, o'zi yashab turgan jamiyatning kelajagi haqida qayg'uradigan, o'zini fuqarolik pozitsiyasiga ega, yurtga daxldorlik hissi yuksalgan har bir insonni tashvishga solishi, o'z navbatida uning oldini olish uchun o'z iqtidori va salohiyatini ishga solishni talab etadi.

Ma'naviy quolsizlantirilgan va buning oqibatida ma'naviy ildizlari zaiflashgan xalq eng oddiy xavf-xatar oldida ham ojiz bo'lib qoladi. Bugun dunyodagi katta-kichik har bir mamlakat-ona sayyoramizning duch kelgan chorrahasida o'z manfaatini qidirib, voqea-hodisalarga baho berishda, avvalo, o'z manfaatlaridan kelib chiqar ekan, yanada hushyor va ogoh bo'lishga to'g'ri keladi. Niyati xolislikdan yiroq kuchlar bugungi globalashuv zamonida o'zga bir xalq, millat ma'naviyatiga qarshi kurash boshlar ekan, bir qarashda beozor ko'rinadigan "maftunkor, jozibali" vositalardan, jumladan internet, radio va televideniye imkoniyatlaridan, chiroyli ko'rinish va manzaralarga burkalgan ko'p seriali kino mahsulotlaridan, ommaviy axborot vositalaridan g'oyatda unumli foydalanadi. Bunda asosiy kuch va imkoniyatlar yosh avlod ongi va qalbiga ta'sir o'tkazish, ularni to'g'ri yo'llardan og'dirishga qaratiladi.

O'zbekiston uchun muhim bo'lgan aspektlardan biri, milliy qadriyatlarning jamiyatda yetakchi o'rin egallashi, ular orqali yangi ma'naviy makon yaratishning imkoniyatlari va imkoniyatlarining tahlili hisoblanadi. Bunday tadqiqotlar asosan ma'naviyat, ta'lim va madaniyat sohalarida amalga oshirilgan.

Bu, o'z navbatida, yangi Uyg'onish davri poydevorini yaratish jarayonida eng rivojlangan jamiyatlar talabiga javob beradigan, erkin va hur fikrli, zamonaviy va innovatsion ma'naviy makonni shakllantirish zarurati nihoyatda muhim masalaga aylanayotganidan dalolat beradi.

Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev "Yangi ma'naviy makon nima? Mening nazarimda, u — biz orzu qilayotgan Yangi O'zbekistonning ma'naviy qiyofasi yaqqol aks etadigan, xalqimiz intilayotgan va el-yurtimiz baxtiyor yashaydigan ma'rifatli jamiyatdir. [2]" deb ta'kidlaganlar.

Bu borada "O'zbekiston-2030" strategiyasining 2030-yilgacha erishiladigan maqsadlarning samaradorlik ko'rsatkichlarida ham belgilangan:

- ✓ Ma'furaviy xurujlarga qarshi milliy g'oya asosida birgalikda kurashish, oila, maktab va mahalla hamkorligini mustahkamlash va shu asosda **ma'naviy tarbiyaning uzviyligini ta'minlash**.
- ✓ Maktablarni chinakam **ma'naviyat va ma'rifat, madaniyat o'chog'iga aylantirish** uchun ta'lim-tarbiyaning interaktiv usullarini joriy qilish.
- ✓ O'zbek xalqining **milliy qadriyatlari va ma'naviy merosini asrab-avaylash**, keng ommalashtirish hamda rivojlantirish bo'yicha yangi yondashuvlarni joriy qilish. [3] nazarda tutilgan.

Yoshlarni ma'naviy kamol toptirish va faolligini oshirishda yana bir muhim yo'nalishi ular ongida milliy urf-odat va an'analarni shakllantirishdir. Ma'naviy barkamol yoshlarni o'ziga xos bo'lgan milliy urf-odatlar xayr-saxovat, mehr-oqibat, muruvvat, andisha, or-nomus, sharm-hayo, iffat, bosiqlik, ulug'vorlik, sabrlilik kabi ma'naviy fazilatlar, mehmondo'stlik, bag'rikenglik, bolajonlik, oqko'ngillilik, mehnatkashlik kabi milliy qadriyatlar aynan urf-odat an'analarda qaror topadi. Shunday ekan, milliy qadriyatlarga hurmat bilan qarash millatning o'ziga hurmat bilan qarashning asosiy belgisidir. Asrlar mobaynida shakllangan milliy qadriyatlarimiz hozirgi davrda yaratilgan madaniy-ma'naviy boyliklar bilan qo'shib, taraqqiyotimizni tezlatadi, g'oyaviy va ma'naviy poklanishni ta'minlashga ko'maklashadi. Qadriyatlarning barcha turlari insonning ayniqsa, yoshlarning farovon hayot kechirishi, erkin yashashi, ma'naviy-axloqiy kamol topishi uchun xizmat qiladigan vositalar bo'lib hisoblanadi.

Ma'naviy mezonlar kecha yoki bugun o'ylab topilgan emas. Ular insoniyatning ming yillik tarixi ota-bobolarimizning necha-necha avlodlari tajribasi davomida yuzaga kelgan. Ma'naviyat insonga ona suti, ota namunasi, ajdodlar o'giti bilan singib kelgan. Bu ajdodlarimizning boy ma'naviy-ma'rifiy merosida o'z ifodasini topgan. Jumladan, A.Avloniy o'zining "Turkiy Guliston yoxud axloq" asarida ma'naviyatni rivojlantirish masalalari, xususan, insonparvarlik, adolat, komillikka erishish g'oyalarini ilgari surib: "Sadoqat gulshani salomat, bo'stoni najotdur. ...Sadoqat bir fayzi ma'naviydurki, u fayzdan hissasini olmak har bir kishining muqaddas vazifasidir, Adolat esa yaxshi xulqlarning foili, zulmning muqobilidir. Har bir millatning taraqqiy va taoliysi (yuksaklik, ko'tarilish), davlat va hukumatlarning uzun yashamog'i adolatga bog'liqdur" [4] deb ta'kidlagan.

O'zbekistonda ma'naviy makon yaratish bo'yicha adabiyotlar milliy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish, yoshlarni ushbu qadriyatlar asosida tarbiyalash, shuningdek, ushbu tamoyillar asosida zamonaviy ma'naviy makon yaratishni ta'minlashning ahamiyatini ta'kidlaydi. Ma'naviy rivojlanishning jamiyatni global chaqiriqlarga qarshi turishga, uning madaniy kimligini saqlashga va barqaror rivojlanishni ta'minlashga katta rol o'ynashi aniq ko'rinmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu tadqiqot sifatida analitik metod, taqqoslash, va kontent tahlili metodlari qo'llaniladi. Tadqiqotda O'zbekistonning o'ziga xos ijtimoiy va madaniy xususiyatlari hisobga olinadi, shuningdek, milliy va global miqyosda mavjud ma'naviy makon yaratish tamoyillari o'rganiladi. Tahlilning asosiy maqsadi, jamiyatda ma'naviyatni rivojlantirishga qaratilgan tashabbuslarni aniqlash va ularning samaradorligini baholashdan iboratdir.

Tahlil va natijalar. Tadqiqot davomida O'zbekistonda ma'naviy makon yaratishning zamonaviy tamoyillari tahlil qilindi. Yangi tamoyillar orasida milliy qadriyatlar va zamonaviy texnologiyalarni uyg'unlashtirish, yoshlar ta'limini ma'naviy-axloqiy jihatdan mustahkamlash,

va jamiyatda integratsiyalangan madaniyatni rivojlantirishning muhimligi ta'kidlandi. O'zbekistonning rivojlanishiga hissa qo'shgan zamonaviy ilm-fan va texnologiyalar, an'anaviy qadriyatlar bilan uyg'unlashgan holda, yangi ma'naviy makonni yaratishda asosiy omil bo'lib xizmat qilmoqda. Tadqiqotda, yoshlarni ma'naviy tarbiya qilishning zamonaviy yondashuvlari, o'qitish va ta'lim tizimining yangi metodologiyalari tahlil qilindi. Ta'lim tizimining interaktiv usullari va zamonaviy texnologiyalarni qo'llash yoshlarning ma'naviy rivojlanishiga yordam beradi. O'qituvchilar va ta'lim muassasalarining yoshlarni ma'naviyatli va etika mezonlariga asoslangan holda tarbiyalashdagi roli ham ko'rib chiqildi. Bu borada, davlat siyosati va milliy qadriyatlar yoshlarning ongida chuqur o'rnashishi zarurati ta'kidlangan. Tadqiqotda globallashuv jarayonining O'zbekistonning ma'naviy makoniga ta'siri ham tahlil etildi. Global miqyosda rivojlanayotgan g'oyalar va mafkuralar, milliy ma'naviyatga tahdid solishi mumkinligi qayd etildi. Ma'naviy makonning shakllanishida milliy qadriyatlar va zamonaviy dunyoqarashning uyg'unlashuvi muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, global va mahalliy miqyosda ma'naviyatni rivojlantirishga qaratilgan integratsiyalashgan yondashuvlar zarurligi ta'kidlandi. Tadqiqotda ma'naviy tahdidlar masalasi ham yoritildi. Bugungi globallashuv davrida, turli mafkuraviy va ideologik tahdidlarga qarshi kurashishning ahamiyati oshgan. Bu jarayonni oldini olishda milliy g'oyaning mustahkamlanishi, yoshlarning milliy ma'naviyatga bo'lgan hurmatini oshirish va ta'lim tizimining ma'naviy tarbiya berishdagi roli o'rganildi.

Tadqiqotda O'zbekistonning jamiyatida yangi ma'naviy makon yaratishning asosiy imkoniyatlari tahlil qilindi. Bu yerda milliy qadriyatlar, yangi ijtimoiy va siyosiy tamoyillar, yoshlar bilan ishlash strategiyalari va ta'lim tizimi muhim omillar sifatida keltirildi. Yangi ma'naviy makon yaratishning asosiy qadamlaridan biri, madaniyat va axloqiy me'yorlar asosida yoshlarni shakllantirish, ularning milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmatini rivojlantirishdir.

Tadqiqotda O'zbekistonning ma'naviy taraqqiyoti va rivojlanishidagi yangi yo'nalishlar, davlat siyosatining yangilanishi, yangi ma'naviy makon yaratishdagi imkoniyatlar va takliflar ko'rib chiqildi. O'zbekistonning 2030-yilgacha bo'lgan strategik maqsadlari doirasida ta'lim va madaniyat sohalaridagi o'zgarishlar, yoshlar ma'naviyatini rivojlantirish va milliy qadriyatlarni mustahkamlashga qaratilgan strategiyalar muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, O'zbekistonda yangi ma'naviy makon yaratish jarayoni zamonaviy tamoyillarga asoslangan holda rivojlanmoqda. Bu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun milliy qadriyatlar va zamonaviy texnologiyalarni uyg'unlashtirish, yoshlar ta'limini ma'naviy-axloqiy jihatdan mustahkamlash va ijtimoiy madaniyatni rivojlantirish kerak. Shuningdek, globallashuv jarayonlari ta'siridan saqlanish uchun ma'naviy tahdidlarga qarshi kurashish va milliy g'oyani mustahkamlash zarurati dolzarb hisoblanadi.

Yangi ma'naviy makon yaratish jarayonida, ta'lim tizimi, madaniyat va jamiyatning barcha qatlamlari faol ishtirok etishi lozim. Shuningdek, davlat siyosati va amaliy chora-tadbirlar bu jarayonni yanada rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

O'zbekistonda yangi taraqqiyot bosqichida, ma'naviy makonning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Ma'naviy makon faqatgina madaniy va axloqiy qadriyatlarni o'z ichiga olmay, balki yangi innovatsion yondashuvlar, raqamli texnologiyalar va zamonaviy ta'lim usullarini ham qamrab oladi.

Yangi ma'naviy makon yaratishning asosiy tamoyillari orasida milliy qadriyatlarning saqlanishi, xalqning an'anaviy madaniyatiga asoslanish, zamonaviy ilm-fan va texnologiyalarni

integratsiya qilish kabilar mavjud. Shuningdek, ma'naviyatni rivojlantirishda yoshlar va ta'lim tizimining o'rni muhim ahamiyatga ega.

Jahonda ma'naviy makon yaratish borasida amalga oshirilgan muvaffaqiyatli tajribalar, O'zbekistonda ham o'zgarishlar yaratishga yordam beradi. Yevropa, Osiyo va boshqa mamlakatlardagi tajribalar o'rganilib, ularning O'zbekistondagi sharoitga moslashuvi tahlil qilindi.

Xulosa. O'zbekistonda yangi ma'naviy makon yaratish, mamlakatimizning barqaror rivojlanishiga hissa qo'shadi. Yangi tamoyillar asosida, ma'naviy qadriyatlarni saqlab qolgan holda, jamiyatda yuksak axloqiy me'yorlar va innovatsion fikrlash tarzini rivojlantirish mumkin. Ma'naviy makon yaratishning asosiy tamoyillari, xalqimizning madaniy merosini hurmat qilish, zamonaviy texnologiyalar va ilm-fan bilan uyg'unlashuvni ta'minlashdir. Ushbu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun davlat siyosati, ta'lim tizimi va jamiyatning har bir a'zosining faol ishtiroki zarur.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Каримов И.А. Юксак маънавият – енгилмас куч. –Т.: Маънавият, 2008. –Б 112.
2. Шавкат Мирзиёев ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН СТРАТЕГИЯСИ. - Тошкент "O'zbekiston" нашриёти, 2021. 464 бет.
3. «O'zbekiston-2030 strategiyasi to'g'risida»gi 2023 yil 11-sentabrdagi PF-158-sonli <https://lex.uz/ru/docs/-6600413>
4. Авлоний Абдулла. Туркий гулистон ёхуд ахлоқ;. -Т.: У^итувчи, 1992 йил, 38-бет.Х. Ҳ. Karimov, "O'zbekiston taraqqiyotining yangi bosqichi: Ma'naviyat va madaniyat", Toshkent, 2023.
5. A. Erkayev. Ma'naviyat — millat nishoni. – Toshkent, "Ma'naviyat", 1997. – B. 149
6. A. J. Baxramov, "Yangi taraqqiyot bosqichida jamiyatni rivojlantirish", Tashkent, 2022.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 11 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).